

**UCHWAŁA NR 408/XXXIX/2013
RADY MIEJSKIEJ W ŚREMIE**

z dnia 28 listopada 2013 r.

**w sprawie Gminnego Programu Przeciwdziałania Narkomanii
na 2014 rok**

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 roku o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2013 r., poz. 594 i poz. 645) w związku z art. 10 ust. 3 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii (Dz. U. z 2012 r., poz. 124 i z 2011 r. Nr 117, poz. 678) Rada Miejska w Śremie uchwala, co następuje:

§ 1. Uchwala się „Gminny Program Przeciwdziałania Narkomanii na 2014 rok”, stanowiący załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Burmistrzowi Śremu.

§ 3. Uchwala wchodzi w życie z dniem podjęcia z mocą obowiązującą od 1 stycznia 2014 roku.

Przewodnicząca Rady

Katarzyna Sarnowska

Załącznik do Uchwały Nr
408/XXXIX/2013
Rady Miejskiej w Śremie
28 listopada 2013 r.

GMINNY PROGRAM PRZECIWDZIAŁANIA NARKOMANII NA 2014 ROK

ŚREM

- I. Wprowadzenie**
- II. Sytuacja epidemiologiczna narkomanii w Polsce i w województwie wielkopolskim**
- III. Zasoby w gminie Śrem**
- IV. Diagnoza problemów w gminie Śrem**
 - 1. Metodologia oraz opis badania.
 - 2. Problemy społeczne w środowisku uczniów szkół podstawowych.
 - 3. Problemy społeczne w środowisku uczniów szkół gimnazjalnych i ponadgimnazjalnych.
 - 4. Lokalne zagrożenia społeczne w grupie dorosłych mieszkańców.
 - 5. Podsumowanie i wnioski.
- V. Cele programu**
 - 1. Cel główny.
 - 2. Cele szczegółowe.
- VI. Odbiorcy programu**
- VII. Zadania programu**
 - 1. Zwiększenie dostępności pomocy terapeutycznej i rehabilitacyjnej dla osób uzależnionych i osób zagrożonych uzależnieniem.
 - 2. Udzielanie rodzinom, w których występują problemy narkomanii, pomocy psychospołecznej i prawnej.
 - 3. Prowadzenie profilaktycznej działalności informacyjnej, edukacyjnej oraz szkoleniowej w zakresie rozwiązywania problemów narkomanii, w szczególności dla dzieci i młodzieży, w tym prowadzenie zajęć sportowo-rekreacyjnych dla uczniów, a także działań na rzecz dożywiania dzieci uczestniczących w pozalekcyjnych programach opiekuńczo – wychowawczych i socjoterapeutycznych.
 - 4. Wspomaganie działalności instytucji, organizacji pozarządowych i osób fizycznych, służących rozwiązywaniu problemów narkomanii.
- VIII. Podmioty współpracujące przy realizacji Gminnego Programu Przeciwdziałania Narkomanii**
- IX. Sposoby realizacji zadań**
- X. Zasady finansowania programu oraz sposób realizacji jego zadań**
- XI. Monitorowanie Gminnego Programu Przeciwdziałania Narkomanii**
- XII. Sprawozdanie**

I. Wprowadzenie

Gminny Program Przeciwdziałania Narkomanii jest zapisem działań, które będą realizowane w ramach zadań własnych gminy, w obszarze przeciwdziałania narkomanii na terenie gminy Śrem.

Art. 10 ust. 1 ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii stanowi, iż prowadzenie przez gminę działań związanych z przeciwdziałaniem narkomanii odbywa się poprzez następujące zadania:

- 1) zwiększenie dostępności pomocy terapeutycznej i rehabilitacyjnej dla osób uzależnionych i osób zagrożonych uzależnieniem,
- 2) udzielanie rodzinom, w których występują problemy narkomanii, pomocy psychospołecznej i prawnej,
- 3) prowadzenie profilaktycznej działalności informacyjnej, edukacyjnej oraz szkoleniowej w zakresie rozwiązywania problemów narkomanii, w szczególności dla dzieci i młodzieży, w tym prowadzenie zajęć sportowo-rekreacyjnych dla uczniów, a także działań na rzecz dożywiania dzieci uczestniczących w pozalekcyjnych programach opiekuńczo – wychowawczych i socjoterapeutycznych,
- 4) wspomaganie działalności instytucji, organizacji pozarządowych i osób fizycznych, służących rozwiązywaniu problemów narkomanii,
- 5) pomoc społeczną osobom uzależnionym i rodzinom osób uzależnionych dotkniętym ubóstwem i wykluczeniem społecznym i integrowanie ze środowiskiem lokalnym tych osób z wykorzystaniem pracy socjalnej i kontraktu socjalnego.

Program jest realizacją zadań samorządu lokalnego oraz wpisuje się w politykę państwa zawartą w Krajowym Programie Przeciwdziałania Narkomanii.

II. Sytuacja epidemiologiczna narkomanii w Polsce i w województwie wielkopolskim

Pod pojęciem używania narkotyków rozumie się stosowanie w celach innych niż medyczne różnorodnych środków farmakologicznych czynnych, zakazanych przez prawo międzynarodowe. Używanie narkotyków jest nielegalne i często ukrywane, trudno jest ocenić rozmiar występowania tego zjawiska oraz związanych z nim niekorzystnych konsekwencji zdrowotnych. Pomimo tych trudności oczywiste jest, że narkotyki są przyczyną istotnego obciążenia chorobami, a ich konsumpcja rośnie w wielu krajach, w tym również w Polsce. W maju i czerwcu 2011 r. w ramach międzynarodowego projektu: „European School Survey Project on Alcohol and Drugs” (ESPAD) zrealizowano audytoryjne badania ankietowe na próbie reprezentatywnej uczniów klas trzecich szkół gimnazjalnych (wiek: 15-16 lat) oraz klas drugich szkół ponadgimnazjalnych (wiek: 17-18 lat) naszego kraju.

Celem badania był przede wszystkim pomiar natężenia zjawiska używania przez młodzież substancji psychoaktywnych, ale także ocena czynników wpływających na rozpowszechnienie, ulokowanych zarówno po stronie popytu na substancje, jak i ich podaży. Wyniki badania wskazują na znacznie niższy poziom rozpowszechnienia używania substancji nielegalnych, niż legalnych, szczególnie alkoholu i tytoniu.

Większość badanych nigdy po substancje nielegalne nie sięgała. Wśród tych, którzy mają za sobą takie doświadczenia większość stanowią osoby, które co najwyżej eksperymentowały z marihuaną lub haszyszem, chociaż raz w ciągu całego życia używało tych substancji 24,3% młodszych uczniów i 37,3% starszych uczniów. Na drugim miejscu pod względem rozpowszechnienia wśród substancji nielegalnych jest amfetamina - ok. 4,6% wśród uczniów gimnazjów i 8,3% wśród uczniów szkół wyższego poziomu.

Aktualne, okazjonalne używania substancji nielegalnych, czego wskaźnikiem jest używanie w czasie ostatnich 12 miesięcy, także stawia przetwory konopi na pierwszym miejscu pod względem rozpowszechnienia. W klasach trzecich gimnazjów używa tego środka ponad 10,1% uczniów, w klasach drugich szkół ponadgimnazjalnych – 28,5%.

W czasie ostatnich 30 dni przed badaniem 10,5% uczniów klas trzecich gimnazjów i 15,0% uczniów klas drugich szkół ponadgimnazjalnych używało marihuany lub haszyszu.

Zarówno eksperymentowanie z substancjami nielegalnymi, jak ich okazjonalne używanie jest bardziej rozpowszechnione wśród chłopców niż wśród dziewcząt. Co do dostępności poszczególnych substancji innych niż alkohol, w 2007 r. obserwowaliśmy załamanie trendu wzrostowego trwającego od początku badań ESPAD. Zarówno oceny dostępności substancji, jak ekspozycja na propozycje w 2007 r. spadły. W 2011 roku odnotowano jednak ich wyraźny wzrost.

Badania jakościowe zrealizowane w Poznaniu wśród młodych konsumentów narkotyków, pozwoliły na przybliżone określenie specyfiki wielkopolskiej sceny narkotykowej. Specyfika tego regionu polega m.in. na tym, że w Poznaniu nie powstał centralny punkt zaopatrywania w środki odurzające („bajzel”), a przyjmowanie opiatów domowego wyrobu pod postacią roztworu (kompotu) gotowego do picia, zdecydowanie przewyższało ich przyjmowanie dożylnie.

Główną grupę użytkowników środków psychoaktywnych tworzą młodzi ludzie z kręgu kultury clubbing’u i kultury masowej, biorący inne środki niż heroina. W tej grupie znajdują się osoby o względnie wysokiej pozycji społecznej, pracujące, uczące się lub łączące naukę z pracą. Narkotyki stanowią ważny, chociaż nie najważniejszy, element ich stylu życia.

Marihuana, obok alkoholu i papierosów, staje się trzecim pod względem popularności środkiem psychoaktywnym, traktowanym przez młodzież nie jako narkotyk ale „naturalne zioło”. Nowym, bo dotychczas w badaniach nie

uchwyconym zjawiskiem jest łączenie marihuany lub tabletek z alkoholem. Groźnym i można mieć obawy, że narastającym zjawiskiem jest palenie heroiny, środka o bardzo dużym potencjale uzależniającego.

Najczęściej wymienianym powodem sięgnięcia po jakiś środek była ciekawość. Najliczniejszą pozostaje grupa osób z problemem opiatów (16,3%). Następne w kolejności pod względem liczebności są grupy nadużywających leków uspokajających i nasennych (10,3%), stymulantów innych niż kokaina, czyli w zasadzie środków z grupy amfetamin (6%), przetworów konopi (2,7%) i substancji wziewnych (1,1%).

Pozostałe kategorie pacjentów nie przekraczają 1%.

III. Zasoby w gminie Śrem

W 2012 roku gminę Śrem zamieszkiwało 40 374 mieszkańców (stan na 31.12.2012 r. – wg stałego miejsca zameldowania). Struktura demograficzna gminy Śrem przedstawia się następująco:

- kobiety stanowiły grupę 20.751 osób, mężczyźni 19.623 osób,
- dzieci i młodzież w wieku do 18 roku życia stanowili grupę 8.013 osób w tym 4.128 mężczyzn i 3.885 kobiet.

W 2012 roku w Powiatowym Urzędzie Pracy w Śremie było zarejestrowanych 1 553 osób bezrobotnych, będących mieszkańcami gminy Śrem. W grupie osób bezrobotnych było:

- 889 kobiet,
- 420 osób w wieku do 25 roku życia,
- 311 osób w wieku powyżej 50 roku życia,
- 514 osób długotrwale bezrobotnych,
- 127 osób niepełnosprawnych,
- 356 osób pobierających zasiłki dla bezrobotnych.

W 2012 roku z pomocy Ośrodka Pomocy Społecznej w Śremie skorzystało 1.022 rodzin, w tym 2.571 osób. Liczba rodzin objętych wsparciem ze względu na:

- ubóstwo – 457 rodzin,
- niepełnosprawność – 450 rodzin,
- bezrobocie – 403 rodziny,
- długotrwała lub ciężka choroba – 333 rodzin,
- alkoholizm – 157 rodzin,
- bezradność w sprawach opiekuńczo – wychowawczych – 145 rodzin,

Na terenie gminy Śrem działa Przychodnia Leczenia Uzależnień i Współuzależnień przyjmująca pacjentów bez ograniczeń wiekowych, oferująca pomoc w zakresie:

- 1) dla osób z problemem narkotykowym:
 - poradnictwo,
 - psychoterapia indywidualna ;
- 2) dla rodzin osób z problemem narkotykowym:
 - poradnictwo,
 - grupy wsparcia/edukacyjne;
- 3) dla osób uzależnionych utrzymujących abstynencję:
 - grupy wsparcia/edukacyjne,
 - grupy zapobiegania nawrotom,
 - warsztaty rozwoju osobistego;
- 4) dla wszystkich klientów/pacjentów poradni:
 - współpraca z miejscowym systemem pomocy społecznej;
- 5) w placówce istnieje możliwość konsultacji z:
 - lekarzem psychiatrą,
 - pracownikiem socjalnym;
- 6) placówka wystawia skierowania do oddziałów detoksykacyjnych i ośrodków rehabilitacyjnych.

W 2012 roku ramach działania Przychodni Leczenia Uzależnień i Współuzależnień:

- udzielono 123 porad dla młodzieży zagrożonych uzależnieniami i 345 porad dla rodziców osób młodocianych zagrożonych uzależnieniami,
- udzielono 61 porad psychologicznych i lekarskich dla osób uzależnionych od narkotyków i współuzależnionych ponad limit NFZ.

W 2012 roku w ramach działalności instytucji streetworkera objęto pomocą 10 dzieci, z którymi prowadzona była indywidualna praca dostosowana do potrzeb podopiecznych.

IV. Diagnoza problemów w gminie Śrem

W 2013 roku została opracowana Diagnoza Lokalnych Zagrożeń Społecznych w gminie Śrem, którego wykonawcą było Studio Diagnozy i Profilaktyki z Krakowa. W tym rozdziale zostały opisane najważniejsze dane wynikające z przeprowadzonej diagnozy.

1. Metodologia oraz opis badania

Celem przeprowadzonego badania było zdiagnozowanie skali lokalnych zagrożeń społecznych wśród dorosłych mieszkańców oraz uczniów szkół

podstawowych, gimnazjalnych i ponadgimnazjalnych. W badaniu dorosłych osób uwzględnione zostały takie obszary, jak bezrobocie i wykluczenie społeczne, spożywanie alkoholu i zagrożenia z tym związane, używanie narkotyków, przemoc domowa, hazard. W badaniu uczniów szkół podstawowych uwzględnione zostały takie obszary, jak spożywanie alkoholu, palenie tytoniu, używanie narkotyków oraz dopalaczy, przemoc rówieśnicza oraz domowa, hazard. Uczniowie szkół gimnazjalnych oraz ponadgimnazjalnych wypełniali ankiety ESPAD.

Badanie dorosłych mieszkańców oraz pracowników punktów sprzedaży zrealizowane zostało przy użyciu standaryzowanego kwestionariusza ankiety rozdawanego i odbieranego przez ankieterów w miejscach publicznych.

Dzieci objęte są ustawowym obowiązkiem nauki szkolnej, dlatego też badania zostały przeprowadzone w czasie zajęć. Wybór metody ilościowej sprawił, że najbardziej dogodną metodą była ankieta audytoryjna. Uczniowie, zebrani w większej grupie, wypełniali samodzielnie ankiety. Badanie przeprowadzone zostało zgodnie z zasadami etyki, zaś uczestnicy poinformowani zostali o zachowaniu anonimowości badania. Za każdym razem uzyskiwano zgodę dyrektorów szkół na przeprowadzenie badań w ich placówkach. Próba z populacji uczniów szkół w gminie i mieście Śrem obejmuje 221 uczniów klas szóstych szkół podstawowych, 219 uczniów szkół gimnazjalnych oraz 223 uczniów szkół ponadgimnazjalnych.

2. Problemy społeczne w środowisku uczniów szkół podstawowych

Grupa badawcza

W przeprowadzonym badaniu wzięło udział 221 uczniów klasy VI szkół podstawowych (120 dziewczynek i 101 chłopców). Średnia wieku badanych uczniów wyniosła 12,6 lat. 156 badanych uczniów mieszkało w mieście, zaś 65 badanych uczniów było mieszkańcami wsi. Ankieta składała się z 51 pytań zamkniętych.

Cel badania

Podstawowym celem przeprowadzonej ankiety była analiza następujących problemów społecznych:

- używania przez młodych ludzi substancji psychoaktywnych, w tym picia alkoholu, palenia papierosów oraz używania narkotyków i dopalaczy,
- problemów przemocy i agresji w środowisku szkolnym oraz domowym,
- hazardu i innych ryzykownych zachowań,
- używania komputera i zagrożenia cyberprzemocą.

Uczniowie szkół podstawowych a substancje psychoaktywne

Badanie miało na celu, między innymi, analizę stopnia używania substancji psychoaktywnych przez dzieci i młodzież. Analiza dotyczyła rozpowszechnienia palenia papierosów, picia alkoholu oraz używania narkotyków, a także okoliczności towarzyszących tym zachowaniom i postaw wobec substancji psychoaktywnych.

Tab. 2. Nasilenie określonych problemów społecznych w grupie uczniów szkół podstawowych.

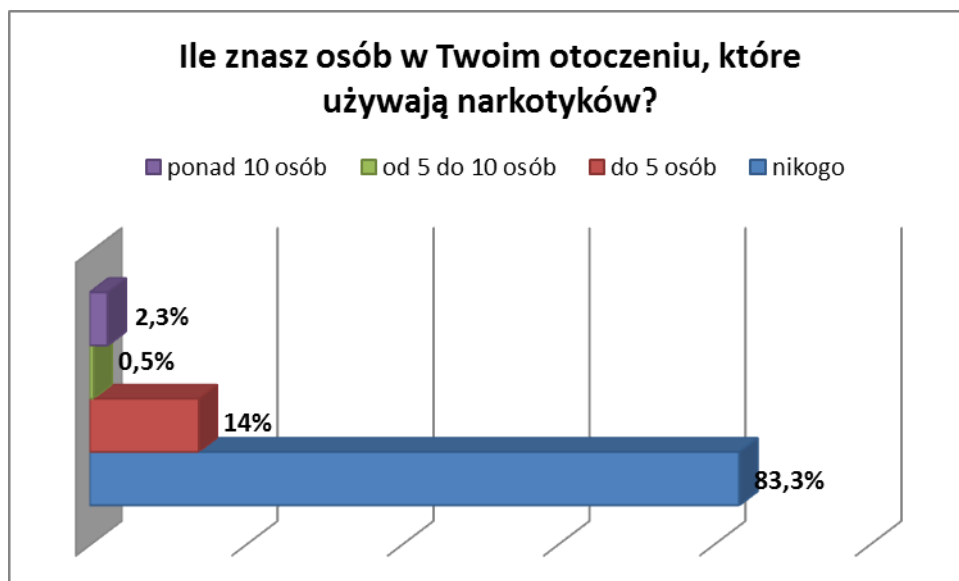
Problem społeczny	Ogółem	
	N	%
Picie alkoholu	41	18,6
Palenie papierosów	27	12,2
Używanie narkotyków	0	0
Używanie dopalaczy	3	1,4

N – ilość osób, które przyznają się do używania środków psychoaktywnych oraz papierosów

Z otrzymanych rezultatów wynika, że do wypicia alkoholu przynajmniej raz w życiu przyznaje się 18,6% badanych uczniów szkoły podstawowej. Alkohol jest środkiem psychoaktywnym najbardziej rozpowszechnionym wśród młodych ludzi w porównaniu z papierosami i narkotykami. 12,2% uczniów przyznało, że przynajmniej raz w życiu zapaliło papierosa. Żaden z badanych uczniów szkoły podstawowej nie miał doświadczeń z narkotykami, zaś 1,4% uczniów przyznało, że użyło dopalaczy.

Zachowania związane z używaniem narkotyków i dopalaczy

Problem używania narkotyków przez młodych ludzi widoczny jest przy pytaniu o to, ile zna się osób używających substancji odurzających. Poznanie rozpowszechnienia używania substancji w najbliższym otoczeniu pozwala w przybliżeniu oszacować ryzyko sięgania po nie. Przynajmniej jedną osobę, która używa narkotyków w otoczeniu badanych, zna 18,3% badanych dziewczynek i 14,9% badanych chłopców, a także 19,4% badanych młodych mieszkańców miasta i 10,8% badanych młodych mieszkańców wsi.



Większość uczniów nie zna nikogo kto używa narkotyków, 14,5% uczniów zna do 10 osób, zaś 2,3% uczniów zna ponad 10 osób w najbliższym otoczeniu, które używają narkotyków. Żaden z badanych uczniów nie odpowiedział twierdząco na pytanie o używanie narkotyków w swoim życiu.

Jeżeli chodzi o dostęp do narkotyków wśród uczniów szkół podstawowych, 6,4% uczniów twierdzi, że zakup narkotyków byłby dla nich raczej łatwy lub bardzo łatwy. 4,1% badanych dziewczynek oraz 8,9% badanych chłopców określiło kupno narkotyku jako raczej łatwe lub bardzo łatwe zadanie. Badani młodzi mieszkańcy wsi oceniają zakup narkotyków jako zadanie nieco łatwiejsze w porównaniu do badanych młodych mieszkańców miasta.

Tab. 3. Ocena dostępności narkotyków w środowisku lokalnym przez uczniów szkół podstawowych w gminie i mieście Śrem

Czy uważasz, że w Twoim środowisku kupić narkotyki jest?	Ogółem	Dziewczynki	Chłopcy	Miasto	Wieś
Bardzo trudno	31,7%	31,7%	31,7%	31,6%	32,3%
Raczej trudno	11,8%	16,7%	5,9%	14,2%	6,2%
Trudno, ale jak się zna odpowiednie osoby, to można	11,3%	8,3%	14,9%	13,5%	6,2%
Raczej łatwo	5%	3,3%	6,9%	3,2%	9,2%
Bardzo łatwo	1,4%	0,8%	2%	1,9%	-
Nie wiem	38,9%	39,2%	38,6%	35,5%	46,2%

Ponad połowa badanych uczniów deklaruje, że nie posiada wiedzy na temat tego, gdzie można najłatwiej zaopatrzyć się w narkotyki. Badani uczniowie najczęściej wskazują na dyskotekę oraz Internet, jako miejsca, gdzie łatwo można kupić narkotyki. Niepokoi informacja, że dla niektórych uczniów miejscem, w którym najłatwiej można kupić narkotyki, jest szkoła. Wynik ten wskazuje na potrzebę zwracania większej uwagi przez nauczycieli oraz innych pracowników na to, co się dzieje w szkole

Tab. 4. Wiedza uczniów szkół podstawowych w gminie i mieście Śrem na temat miejsc, w których można kupić narkotyki.

Gdzie, według Ciebie, najłatwiej można kupić narkotyki?	Ogółem
Na podwórku	5,6%
Na dyskotecę	15,1%
W szkole	3%
Można zamówić przez telefon	3%
Można zamówić przez Internet	15,9%
Nie wiem	57,3%

Pozytywną informacją uzyskaną podczas badania są deklaracje większości uczniów, że nie sięgnęliby po narkotyki, nawet gdyby zdarzyła się ku temu okazja. W ten sposób odpowiadało 95% uczniów szkół podstawowych (94,2% badanych dziewcząt i 96% badanych chłopców, 94,2% badanych mieszkańców miasta i 96,9% badanych mieszkańców wsi). Informacje te mogą świadczyć o dużej świadomości związanej ze szkodliwością narkotyków oraz konsekwencjami ich zażywania wśród uczniów.

Rosnącym problemem, z którym boryka się wiele krajów jest dostępność na rynku nazywanych dopalaczami. Postanowiliśmy zbadać skalę zjawiska stosowania dopalaczy wśród uczniów szkół podstawowych w gminie i mieście Śrem. Kolejne pytanie dotyczyło dostępności dopalaczy wśród badanych uczniów. Ponad jedna trzecia uczniów nie posiada wiedzy na temat dostępności tych substancji w najbliższej okolicy. Dla 42,5% badanych zakup dopalaczy jest bardzo trudny lub raczej trudny, zaś 6,4% badanych deklaruje, że jest to raczej łatwe lub bardzo łatwe zadanie. 5,8% badanych dziewczynek i 6,9% badanych chłopców, a także 5,8% badanych mieszkańców miasta i 7,7% badanych mieszkańców wsi ocenia zakup dopalaczy jako raczej łatwe lub bardzo łatwe zadanie.

Tab. 5. Ocena dostępności dopalaczy w środowisku lokalnym przez uczniów szkół podstawowych w gminie i mieście Śrem

Czy uważasz, że w Twoim środowisku kupić dopalacze jest?	Ogółem	Dziewczynki	Chłopcy	Miasto	Wieś
Bardzo trudno	22,6%	22,5%	22,8%	23,2%	21,5%
Raczej trudno	19,9%	23,3%	15,8%	20,6%	18,5%
Trudno, ale jak się zna odpowiednie osoby, to można	12,2%	10,8%	13,9%	14,8%	6,2%
Raczej łatwo	5,9%	5,8%	5,9%	5,2%	7,7%
Bardzo łatwo	0,5%	-	1%	0,6%	-
Nie wiem	38,9%	37,5%	40,6%	35,5%	46,2%

Trzech uczniów (1,4%) szkoły podstawowej odpowiedziało twierdząco na pytanie o używanie dopalaczy w ciągu swojego życia. Średni wiek pierwszego kontaktu z dopalaczami wyniósł 12 lat. 0,8% badanych dziewczynek i 2% badanych chłopców przyznało, że użyło przynajmniej raz w życiu dopalacze. Nie wystąpiły różnice w odpowiedziach badanych uczniów ze względu na miejsce zamieszkania. 1,3% badanych mieszkańców miasta i 1,5% badanych mieszkańców wsi miało przynajmniej raz w życiu kontakt z dopalaczami. Poniższa tabela zawiera rozkład odpowiedzi na pytanie o używanie dopalaczy przez młodych mieszkańców gminy i miasta Śrem.

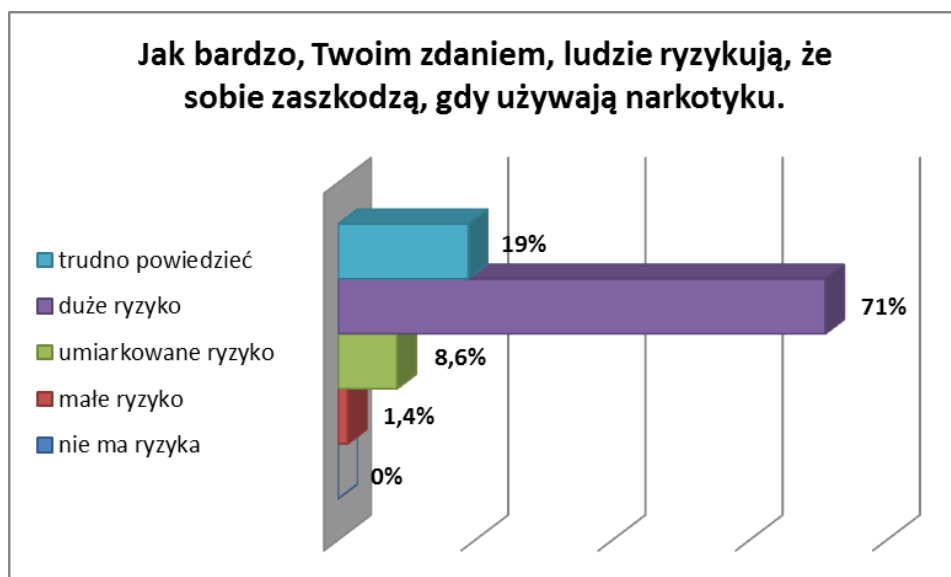
Tab. 6. Używanie dopalaczy przez uczniów szkół podstawowych w gminie i mieście Śrem

Czy spożywałeś kiedykolwiek używałeś dopalacze?	Ogółem	Dziewczynki	Chłopcy
Tak	1,4%	0,8%	2%
Nie	98,6%	99,2%	98%

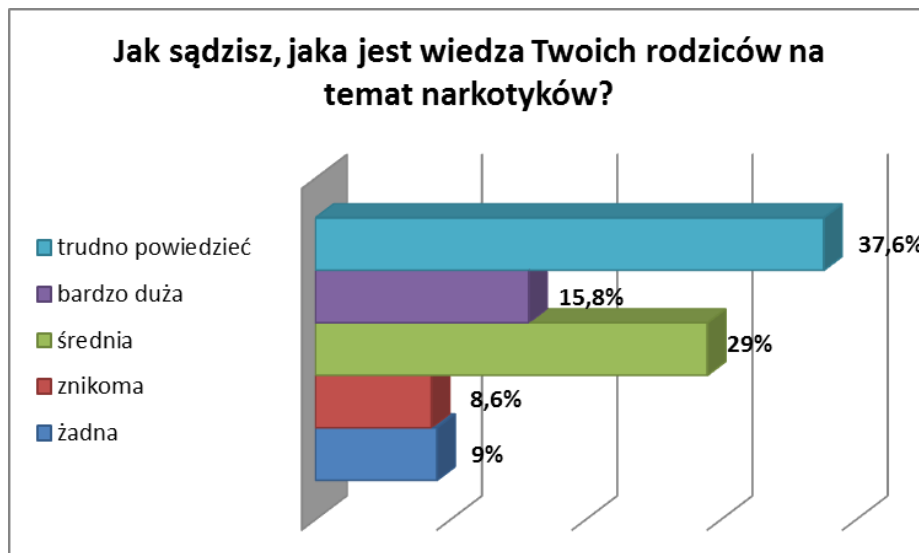
Zapytaliśmy również badanych o to, czy gdyby mieli okazję spróbować dopalaczy, to czy zdecydowałoby się na to. Twierdząco odpowiedziało 2,3% uczniów szkół podstawowych (2,5% badanych dziewczynek i 2% badanych chłopców, 3,2% badanych mieszkańców miasta i 0% badanych mieszkańców wsi).

Zapytaliśmy uczniów o przebywanie pod wpływem substancji psychoaktywnych (alkoholu, dopalaczy, narkotyków) na terenie szkoły. Dwóch uczniów (0,9% ogółu, dziewczynka i chłopiec, mieszkańcy miasta) odpowiedziało twierdząco na to pytanie.

Uczniowie zostali również poproszeni o ocenę tego, jak bardzo ludzie ryzykują, że sobie zaszkodzą, kiedy używają narkotyków. Większość uczniów, podobnie jak w badaniach ogólnopolskich, dostrzega ryzyko szkód związanych z używaniem substancji psychoaktywnych. Zdecydowana większość badanych uczniów deklaruje, że z używaniem narkotyków wiąże się duże ryzyko. Należy podkreślić, że żaden badany uczeń nie deklaruje, że w ogóle ryzyka nie ma.



Uczniowie zostali również poproszeni o ocenę wiedzy i postaw swoich rodziców wobec narkotyków. W przeważającej części uczniowie szkół podstawowych nie mieli zdania na ten temat. Ponad jedna czwarta badanych uczniów oceniła wiedzę swoich rodziców o narkotykach jako średnią.



66,1% badanych uczniów (61,7% badanych dziewczynek i 71,3% badanych chłopców, 63,2% badanych mieszkańców miasta i 73,8% badanych mieszkańców wsi) deklaruje, że ich opiekunowie rozmawiali z nimi na temat szkodliwości używania narkotyków. 43% badanych uczniów (45,8% badanych dziewczynek i 39,6% badanych chłopców, 43,2% badanych mieszkańców miasta i 43,1% badanych mieszkańców wsi) uczestniczyło w zajęciach profilaktycznych na temat szkodliwości używania substancji psychoaktywnych (narkotyki, dopalacze, alkohol).

W przypadku pytania o reakcję rodziców na zażywanie narkotyków lub dopalaczy przez własne dzieci, większość uczniów wskazywała na odpowiedzi sugerujące aktywną postawę krytyczną wobec takiego faktu i próbę znalezienia rozwiązania. Stosunkowo niewielki odsetek dzieci jest przekonany, że ich rodzice łatwo pogodziliby się z takim faktem. Zestawienie wyników dla tego zagadnienia przedstawione zostało w poniższej tabeli.

Tab. 7. Postawy rodziców wobec zażywania narkotyków lub dopalaczy przez uczniów szkół podstawowych w gminie i mieście Śrem.

Jak myślisz, jak zareagowałoby Twoi rodzice, Ogółem gdyby dowiedzieli się, że zażywasz narkotyki lub dopalacze?	
Ukarali	18,9%
Próbowali pomóc znaleźć przyczynę	63,4%
Pokrzyczeli i „odpuścili”	2,6%
Zmartwiliby się	13,6%
Nic by nie zrobili	-
Inne	1,5%

3. Problemy społeczne w środowisku uczniów szkół gimnazjalnych i ponadgimnazjalnych

Grupa badawcza

W przeprowadzonym badaniu wzięło udział 442 uczniów. W szkołach gimnazjalnych przebadano 219 uczniów (119 dziewcząt i 100 chłopców, wiek: 15-16 lat), a w szkołach ponadgimnazjalnych - 223 uczniów (111 dziewcząt i 112 chłopców, wiek: 17-18 lat). 112 badanych gimnazjalistów i 115 badanych uczniów szkół ponadgimnazjalnych mieszkało w mieście, natomiast 107 badanych gimnazjalistów i 108 badanych uczniów szkół ponadgimnazjalnych mieszkało na wsi.

Cel badania

Podstawowym celem przeprowadzonej ankiety była analiza następujących problemów społecznych:

- używania przez młodych ludzi substancji psychoaktywnych, w tym picia alkoholu, palenia papierosów oraz używania narkotyków i dopalaczy,
- problemów przemocy i agresji,
- hazardu.

Badanie miało na celu, między innymi, analizę stopnia używania substancji psychoaktywnych przez dzieci i młodzież. Analiza dotyczyła rozpowszechnienia palenia papierosów, picia alkoholu oraz używania narkotyków, a także okoliczności towarzyszących tym zachowaniom i postaw wobec substancji psychoaktywnych. Badani uczniowie wypełniali ankiety ESPAD, dzięki czemu możliwe było porównanie wyników tego badania z wynikami badania ogólnopolskiego, zrealizowanego w ramach

międzynarodowego projektu „European School Survey Project on Alcohol and Drugs” (ESPAD). W raporcie diagnozy uzyskane wyniki odnoszone są do wyników badania ESPAD zrealizowanego na reprezentatywnej próbie uczniów klas trzecich szkół gimnazjalnych (wiek: 15-16 lat) oraz klas drugich szkół ponadgimnazjalnych (wiek: 17-18) w 2011 roku.

Używanie innych substancji psychoaktywnych

Istotną informacją jest rodzaj substancji odurzających, po które kiedykolwiek w życiu sięgnęli młodzi ludzie. Najbardziej rozpowszechnioną substancją psychoaktywną wśród badanych uczniów w gminie i mieście Śrem jest marihuana lub haszysz. 23,7% gimnazjalistów przyznało, że kiedykolwiek w życiu paliło marihuanę, 18,3% gimnazjalistów stosowało marihuanę w ciągu ostatnich 12 miesięcy, zaś 8,2% gimnazjalistów miało kontakt z marihuaną lub haszyszem w ciągu ostatnich 30 dni. W grupie badanych uczniów szkół ponadgimnazjalnych, 38,6% uczniów paliło marihuanę kiedykolwiek w życiu, 28,7% uczniów miało kontakt z marihuaną lub haszyszem w ciągu ostatnich 12 miesięcy, zaś 14,3% uczniów stosowało te substancje w ciągu ostatnich 30 dni.

Poniższa tabela przedstawia rozkład odpowiedzi badanych na pytanie o doświadczenia z różnymi substancjami psychoaktywnymi, do których należą leki przeciwbólowe i nasenne, substancje wziewne oraz szeroka gama substancji nielegalnych.

Tab.8. Używanie substancji psychoaktywnych kiedykolwiek w życiu.

	Śrem Gimnazjum	ESPAD Gimnazjum	Śrem Szkoła ponadgimnazjalna	ESPAD Szkoła ponadgimnazjalna
Marihuana lub haszysz	23,7%	24,3%	38,6%	37,3%
Substancje wziewne	5,5%	8,7%	4,9%	5,6%
Leki uspokajające i nasenne bez przepisu lekarza	10,5%	15,5%	17,9%	16,8%
Amfetamina	2,3%	4,6%	4,5%	8,3%
LSD lub inne halucynogeny	1,8%	3,3%	2,7%	3,9%
Crack	0,5%	2,1%	0,5%	1,8%
Kokaina	2,3%	3,3%	3,2%	3,9%
Relevin	0%	2,1%	0%	1,8%

Heroina	0%	1,3%	0,4%	1,2%
Ecstasy	2,3%	3%	1,8%	5%
Grzyby halucynogenne	0,5%	3,1%	1,3%	3,5%
GHB	0%	1,2%	0%	1,2%
Narkotyki wstrzykiwane za pomocą igły i strzykawki	0,5%	1,8%	1,8%	1,4%
Alkohol razem z tabletkami	5,5%	5,8	5,4%	7,5%
Sterydy anaboliczne	1,4%	2,7%	3,6%	3,2%
Polska heroina (kompot)	0,5%	2,4%	1,8%	2%

Leki uspokajające i nasenne ułożyły się na drugim miejscu (10,5% gimnazjalistów i 17,9% uczniów szkół ponadgimnazjalnych). Wśród zażywanych leków uspokajających i nasennych, badani gimnazjaliści wymienili Acodin, natomiast badani uczniowie szkół ponadgimnazjalnych wymieniali: Neomag Forte, dziurawiec, Valused, Relanium, Spox, Extra Spasmina, Nervosol i Mobemid. Badani uczniowie zostali również zapytani o używanie leków uspokajających i nasennych z przepisu lekarza. 92,7% gimnazjalistów i 87,9% uczniów szkół ponadgimnazjalnych nie stosowało tych leków, 5,9% gimnazjalistów i 9,4% uczniów szkół ponadgimnazjalnych stosowało je, ale krócej niż 3 tygodnie, zaś 1,4% gimnazjalistów i 2,7% uczniów szkół ponadgimnazjalnych robiło to dłużej niż 3 tygodnie.

W ogólnopolskim badaniu ESPAD z 2011 roku, 24,3% gimnazjalistów i 37,3% uczniów szkół ponadgimnazjalnych eksperymentowało kiedykolwiek w życiu z marihuaną lub haszyszem, zaś 15,5% gimnazjalistów i 16,8% uczniów szkół ponadgimnazjalnych stosowało kiedykolwiek w życiu leki uspokajające i nasenne bez przepisu lekarza.

2,3% gimnazjalistów i 1,8% uczniów szkół ponadgimnazjalnych w gminie i mieście Śrem stosowało kiedykolwiek ecstasy, zaś 0,5% gimnazjalistów i 0,9% uczniów szkół ponadgimnazjalnych używało ecstasy w ciągu ostatnich 12 miesięcy. Żaden z badanych uczniów z obu grup wiekowych nie odpowiedział twierdząco na pytanie o stosowanie tej substancji w ciągu ostatnich 30 dni.

5,5% gimnazjalistów i 4,9% uczniów szkół ponadgimnazjalnych używało kiedykolwiek środków wziewnych (klej, aerozole) w celu odurzenia się, 2,3% gimnazjalistów i 1,8% uczniów szkół ponadgimnazjalnych stosowało środki

wziewne w ciągu ostatnich 12 miesięcy od badania, zaś 1,8% gimnazjalistów i 0,4% uczniów szkół ponadgimnazjalnych zrobiło to w ciągu ostatnich 30 dni od badania.

Jak to już zostało zaznaczone powyżej, 18,3% gimnazjalistów i 28,7% uczniów szkół ponadgimnazjalnych używało konopi w ciągu ostatnich 12 miesięcy przed badaniem. Z marihuaną lub haszyszem w obu grupach wiekowych eksperymentowało znacznie więcej badanych chłopców niż badanych dziewczyn. W grupie uczniów szkół ponadgimnazjalnych wystąpiło również znaczne różnicowanie odpowiedzi badanych ze względu na ich miejsce zamieszkania. Eksperymentowanie z marihuaną lub haszyszem było bardziej rozpowszechnione wśród badanych mieszkańców miasta niż mieszkańców wsi.

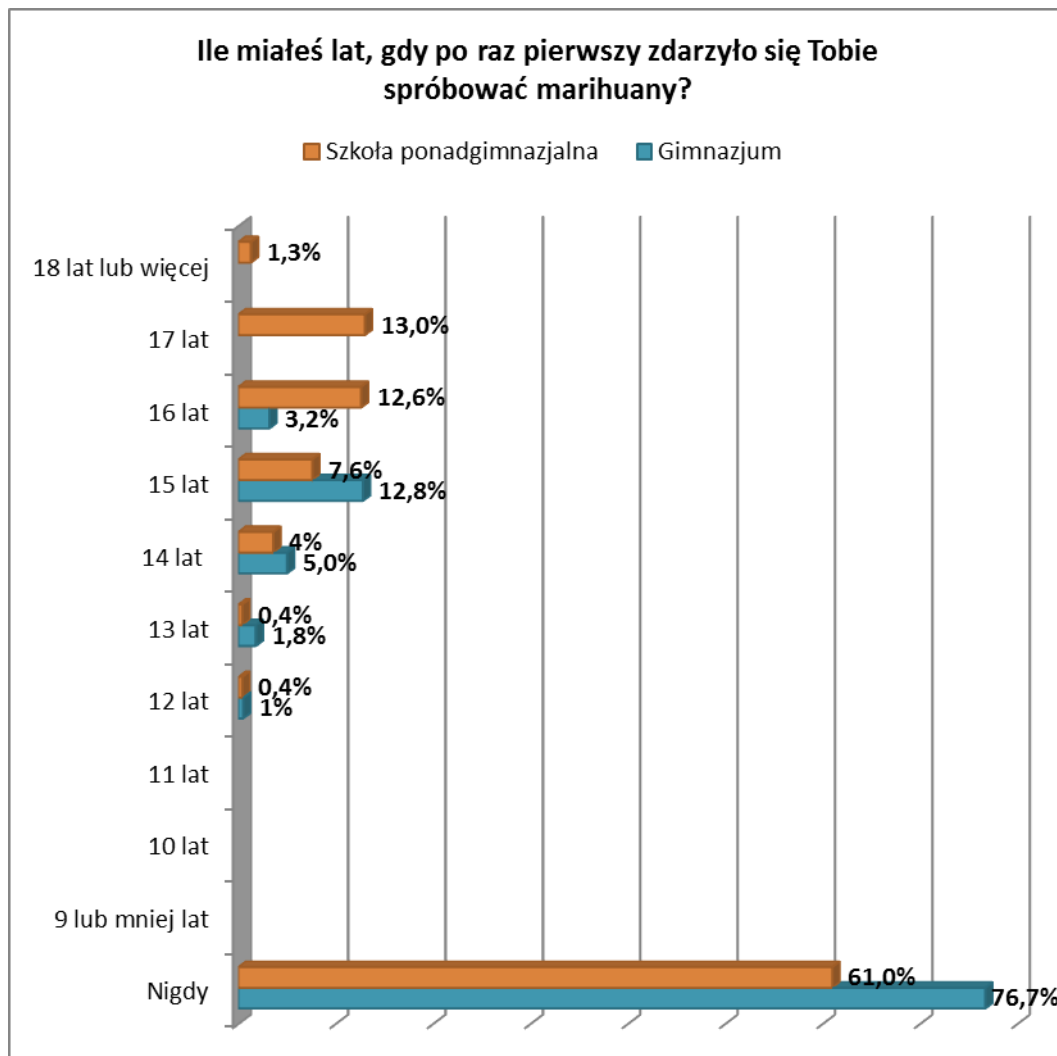
Szczegółowe informacje o różnicowaniu używania kiedykolwiek w życiu różnych substancji psychoaktywnych w podziale na płeć i miejsce zamieszkania badanych uczniów znajduje się w poniższej tabeli.

Tab.9. Używanie substancji psychoaktywnych kiedykolwiek w życiu – podział ze względu na płeć i miejsce zamieszkania.

	Dziewczyny	Chłopcy	Miasto	Wieś
Gimnazjum				
Marihuana lub haszysz	20,2%	28%	24,1%	23,4%
Substancje wziewne	5%	6%	2,7%	8,4%
Leki uspokajające i nasenne bez przepisu lekarza	15,1%	5%	15,2%	5,6%
Amfetamina	4,2%	0%	2,7%	1,9%
LSD lub inne halucynogeny	2,5%	1%	2,7%	0,9%
Crack	0%	1%	0,9%	0%
Kokaina	3,4%	1%	2,7%	1,9%
Relevin	0%	0%	0%	0%
Heroina	0%	0%	0%	0%
Ecstasy	3,4%	1%	2,7%	1,9%
Grzyby halucynogenne	0,8%	0%	0%	0,9%
GHB	0%	0%	0%	0%
Narkotyki wstrzykiwane za pomocą igły i strzykawki	0,8%	0%	0,9%	0%

Alkohol razem z tabletkami	8,4%	2%	3,6%	7,5%
Sterydy anaboliczne	0%	3%	0%	2,8%
Polska heroina (kompot)	0,8%	0%	0%	0,9%
Szkola ponadgimnazjalna				
Marihuana lub haszysz	26,1%	50,9%	45,2%	31,5%
Substancje wziewne	7,2%	2,7%	7%	2,8%
Leki uspokajajace i nasenne bez przepisu lekarza	26,1%	9,8%	6,5%	19,4%
Amfetamina	2,7%	6,2%	6,1%	2,8%
LSD lub inne halucynogeny	0,9%	4,5%	4,3%	0,9%
Crack	0%	0,9%	0,9%	0%
Kokaina	4,5%	1,8%	3,5%	2,8%
Relevin	0%	0%	0%	0%
Heroina	0,9%	0%	0%	0,9%
Ecstasy	2,7%	0,9%	1,7%	1,9%
Grzyby halucynogenne	0%	2,7%	1,7%	0,9%
GHB	0%	0%	0%	0%
Narkotyki wstrzykiwane za pomocą igły i strzykawki	3,6%	0%	2,6%	0,9%
Alkohol razem z tabletkami	5,4%	5,4%	8,7%	1,9%
Sterydy anaboliczne	0,9%	6,3%	4,3%	2,8%
Polska heroina (kompot)	2,7%	0,9%	2,6%	0,9%

Badani uczniowie szkół gimnazjalnych najczęściej mieli pierwszy kontakt z marihuaną w wieku 15 lat, natomiast w przypadku uczniów szkół ponadgimnazjalnych wiek inicjacji z marihuaną najczęściej przypadał na 16-17 rok życia badanych uczniów.



Uczniom tym zostały zadane pytania dotyczące sposobu używania konopi w ciągu ostatnich 12 miesięcy oraz problemów, jakie mogły się pojawić w związku z ich używaniem. 8,2% gimnazjalistów i 12,6% uczniów szkół ponadgimnazjalnych przyznało, że zdarzało się im w tym czasie palić konopie przedpołudniem. Niewielki odsetek badanych uczniów z obu grup wiekowych (2,7% gimnazjalistów i 5,4% uczniów szkół ponadgimnazjalnych) przyznał, że zdarzało się im palić konopie samotnie. 5,5% gimnazjalistów i 10,3% uczniów szkół ponadgimnazjalnych deklarowało, że zdarzało się im mieć problemy z pamięcią, kiedy palili konopie. 4,6% gimnazjalistów i 6,3% uczniów szkół ponadgimnazjalnych przyznało, iż w ciągu ostatnich 12 miesięcy przyjaciele lub krewni mówili im, że powinni ograniczyć lub zaprzestać używania konopi. 4,6% gimnazjalistów i 6,3% uczniów szkół ponadgimnazjalnych w tym czasie

próbowało bezowocnie zaprzestać używania tych substancji. 1,4% gimnazjalistów i 1,8% uczniów szkół ponadgimnazjalnych przyznało, że w ciągu ostatnich 12 miesięcy zdarzyło się im mieć jakieś problemy (złe wyniki w szkole) z powodu używania konopi.

3,2% gimnazjalistów i 2,2% uczniów szkół ponadgimnazjalnych przyznało, że w ciągu ostatnich 12 miesięcy zdarzyło się im nie pójść lub spóźnić do szkoły z powodu używania marihuany. 2,3% gimnazjalistów i 4% uczniów szkół ponadgimnazjalnych w tym czasie często odczuwało potrzebę użycia marihuany. 7,8% gimnazjalistów i 9,4% uczniów szkół ponadgimnazjalnych przyznało, że w ciągu ostatnich 12 miesięcy zdarzyło się im samodzielnie kupić marihuanę.

10,5% gimnazjalistów i 17,1% uczniów szkół ponadgimnazjalnych należy do jakiejś grupy, w której zwyczajem jest palić konopie, gdy się spotyka. Uczniowie, którzy należą do takich grup odpowiadali na pytanie, jak często ich grupa się spotyka. 52,4% gimnazjalistów i 27,8% uczniów szkół ponadgimnazjalnych spotyka się z grupą rzadziej niż raz w miesiącu, 14,3% gimnazjalistów i 27,8% uczniów szkół ponadgimnazjalnych – 1-3 razy w miesiącu, 19% gimnazjalistów i 16,7% uczniów szkół ponadgimnazjalnych – 1-2 razy w tygodniu, 4,8% gimnazjalistów i 5,6% uczniów szkół ponadgimnazjalnych – 3-4 razy w tygodniu, zaś 9,5% gimnazjalistów i 22,2% uczniów szkół ponadgimnazjalnych, którzy należą do jakiejś grupy, spotyka się z nią codziennie lub prawie codziennie.

Używanie dopalaczy

Rosnącym problemem, z którym boryka się wiele krajów jest dostępność na rynku produktów nazywanych dopalaczami. Postanowiliśmy zbadać skalę zjawiska stosowania dopalaczy oraz wiedzę młodych mieszkańców gminy i miasta Śrem na temat tych substancji.

Zgodnie z oczekiwaniami prawie wszyscy badani uczniowie słyszeli o dopalaczach. Znacznie niższy odsetek badanych w obu grupach wiekowych odwiedził sklep z dopalaczami. 5,1% gimnazjalistów i 8,1% uczniów szkół ponadgimnazjalnych przyznało, że kiedykolwiek kupiło dopalacze. Podstawowym miejscem zakupu dopalaczy były sklepy z dopalaczami. Zaledwie 0,5% gimnazjalistów kupowało dopalacze przez Internet.

Tab.10. Poziom kontaktów z dopalaczami.

	Śrem Gimnazjum	ESPAD Gimnazju m	Śrem Szkoła ponadgimn a zjalna	ESPAD Szkoła ponadgimn a zjalna
Wiedza o dopalaczach	90,4%	93,7%	93,3%	94,9%
Wizyta w sklepie z dopalaczami	11%	15,3%	13,9%	21,6%
Kupowanie dopalaczy	5,1%	8%	8,1%	11,6%
kupowanie dopalaczy w sklepie	2,3%	5,9%	7,2%	10,3%
kupowanie dopalaczy przez Internet	0,5%	1,7%	0%	1,7%
kupowanie dopalaczy w inny sposób	2,3%	4,4%	0,9%	3,9%

Do używania kiedykolwiek w życiu dopalaczy przyznało się 6,4% gimnazjalistów i 8,6% uczniów szkół gimnazjalnych. Aktualnych użytkowników dopalaczy jest znacznie mniej. Badani uczniowie szkół gimnazjalnych i ponadgimnazjalnych praktycznie w ogóle nie używali dopalaczy w ciągu ostatnich 12 miesięcy przed badaniem ani w ciągu 30 dni przed badaniem. Uzyskane wyniki w gminie i mieście Śrem są niższe od wyników ogólnopolskiego badania ESPAD z 2011 roku, w którym doświadczenie kiedykolwiek z dopalaczami miało 10,5% gimnazjalistów i 15,8% uczniów szkół ponadgimnazjalnych.

Tab.11. Porównanie wyników badań z badaniami ESPAD z 2011 roku. Używanie dopalaczy.

		Diagnoza	ESPAD
Gimnazjum	Kiedykolwiek w życiu	6,4%	10,5%
	W czasie 12 miesięcy przed badaniem	2,7%	7,1%
	W czasie 30 dni przed badaniem	0,9%	2,5%
Szkoła ponadgimnazjalna	Kiedykolwiek w życiu	8,6%	15,8%
	W czasie 12 miesięcy przed badaniem	0,9%	9%
	W czasie 30 dni przed badaniem	0,4%	2,2%

Tab.12. Używanie dopalaczy.

		Gimnazjum	Szkoła ponadgimnazj alna
Kiedykolwiek w życiu	Nigdy	93,6%	91,4%
	1-2 razy	5%	3,2%
	3-5 razy	0,9%	3,6%
	6-9 razy	-	0,9%
	10-19 razy	-	0,5%
	20-39 razy	0,5%	0,5%
	40 razy lub więcej	-	-
W czasie 12 miesięcy przed badaniem	0	97,3%	99,1%
	1-2 razy	2,3%	0,9%
	3-5 razy	-	-
	6-9 razy	-	-
	10-19 razy	0,5%	-
	20-39 razy	-	-
	40 razy lub więcej	-	-
W czasie 30 dni przed badaniem	0	99,1%	99,6%
	1-2 razy	0,5%	-
	3-5 razy	0,5%	-
	6-9 razy	%	0,4%
	10-19 razy	%	-
	20-39 razy	%	-
	40 razy lub więcej	%	-

Poniższa tabela przedstawia rozkład odpowiedzi na pytanie o doświadczenia związane z używaniem dopalaczy z uwzględnieniem podziału na płeć i miejsce zamieszkania badanych uczniów. W grupie gimnazjalistów, ponad dwukrotnie więcej badanych mieszkańców miasta niż mieszkańców wsi podejmowało próby z eksperymentowaniem z dopalaczami. W grupie uczniów szkół ponadgimnazjalnych, doświadczenia związane z używaniem dopalaczy miało dwukrotnie więcej badanych chłopców niż dziewcząt, a także dwukrotnie więcej badanych mieszkańców miasta niż mieszkańców wsi.

Tab.13. Używanie dopalaczy - podział na płeć i miejsce zamieszkania.

		Dziewczynki	Chłopcy	Miasto	Wieś
Gimnazjum	Kiedykolwiek w życiu	6,7%	6%	8,9%	3,7%
	W czasie 12 miesięcy przed badaniem	3,4%	2%	3,6%	1,9%
	W czasie 30 dni przed badaniem	0,8%	1%	0,9%	0,9%
Szkoła ponadgimnazjalna	Kiedykolwiek w życiu	5,5%	11,6%	11,3%	5,6%
	W czasie 12 miesięcy przed badaniem	0,9%	0,9%	0,9%	0,9%
	W czasie 30 dni przed badaniem	0%	0,9%	0%	0,9%

Opinie badanych uczniów na temat ryzyka związanego z używaniem substancji psychoaktywnych

Używanie substancji psychoaktywnych, zarówno tych legalnych, jak i nielegalnych wiąże się z ryzykiem pojawienia się szkód zdrowotnych i społecznych. Badani uczniowie zostali poproszeni o ocenę na czterostopniowej skali ryzyka zaszkodzenia sobie w wyniku używania różnych substancji psychoaktywnych, zarówno w przypadku podejmowania pojedynczych prób, jak również regularnego używania. W przypadku napojów alkoholowych zastosowano podział na trzy poziomy nasilenia używania: małe ilości często, duże ilości rzadko oraz duże ilości często. W przypadku marihuany lub haszyszu zastosowano również podział na trzy poziomy nasilenia używania: eksperymentowanie, okazjonalne używanie i regularne używanie.

Należy podkreślić, że zdecydowana większość uczniów dostrzega ryzyko negatywnego wpływu substancji psychoaktywnych na zdrowie. Niewielki odsetek badanych deklaruje, że z używaniem substancji psychoaktywnych nie wiąże się żadne ryzyko. Nasilenie używania substancji, bardziej niż sam rodzaj substancji, różnicuje ocenę ryzyka. Regularne używanie substancji psychoaktywnych wiąże się z bardzo dużym ryzykiem. Oceniając ryzyko spożywania napojów alkoholowych, najbardziej ryzykowne, w ocenie respondentów, jest częste picie dużych ilości, na kolejnym miejscu – picie

rzadko dużych ilości, zaś najmniej ryzykowne jest rzadkie spożywanie niewielkich ilości alkoholu. Bardzo ryzykowne, w ocenie respondentów jest używanie amfetaminy, zarówno eksperymentowanie z tą substancją, jak i również regularne używanie.

Używanie substancji psychoaktywnych w otoczeniu badanych uczniów

Poznanie rozpowszechnienia używania substancji w najbliższym otoczeniu pozwala w przybliżeniu oszacować ryzyko sięgania po nie. Badani uczniowie zostali zapytani o to, ile osób spośród ich przyjaciół używa substancji psychoaktywnych.

Niewielki odsetek badanych uczniów w obu grupach wiekowych nie ma nikogo wśród swoich przyjaciół, kto paliłby papierosy lub pił alkohol. Wraz z wiekiem badanych uczniów wzrasta odsetek badanych, których większość przyjaciół pali i pije. Znacznie mniej rozpowszechnione wśród przyjaciół badanych jest zjawisko upijania się. 61,9% gimnazjalistów i 72,1% uczniów szkół ponadgimnazjalnych przyjaźni się z osobami, które palą konopie. Zdecydowanie mniejszy odsetek badanych ma do czynienia z osobami, które używają innych substancji.

Według ogólnopolskich badań ESPAD z 2011 roku, 61,7% gimnazjalistów oraz 70,1% uczniów szkół ponadgimnazjalnych ma wśród swoich przyjaciół osoby, które palą marihuanę lub haszysz, 22,7% gimnazjalistów oraz 22,7% uczniów szkół ponadgimnazjalnych deklaruje, że ma wśród przyjaciół osoby, które biorą środki uspokajające lub nasenne bez przepisu lekarza, 16,2% gimnazjalistów oraz 18,9% uczniów szkół ponadgimnazjalnych ma wśród przyjaciół osoby, które biorą ecstazy, zaś 17,5% gimnazjalistów oraz 13,9% uczniów szkół ponadgimnazjalnych ma wśród przyjaciół osoby używające środków wziewnych.

Badanym uczniom w gminie i mieście Śrem zostało również zadane pytanie o to, czy ktoś z ich starszego rodzeństwa, jeśli posiadają starsze rodzeństwo, używa środków psychoaktywnych. 22% gimnazjalistów i 24,1% uczniów szkół ponadgimnazjalnych przyznaje, że ich starsze rodzeństwo pali papierosy, 43,6% gimnazjalistów i 52,5% uczniów szkół ponadgimnazjalnych przyznaje, że ich starsze rodzeństwo pije napoje alkoholowe, 14,6% gimnazjalistów i 20,7% uczniów szkół ponadgimnazjalnych przyznaje, że ich starsze rodzeństwo upija się, 5,9% gimnazjalistów i 9% uczniów szkół ponadgimnazjalnych deklaruje, że ich starsze rodzeństwo pali marihuanę lub haszysz, 3,2% gimnazjalistów i 2,2% uczniów szkół ponadgimnazjalnych przyznaje, że ich starsze rodzeństwo bierze leki uspokajające lub nasenne bez przepisu lekarza, 1,4% gimnazjalistów i 1,3% uczniów szkół ponadgimnazjalnych deklaruje, że ich starsze rodzeństwo bierze ecstazy, zaś

1,4% gimnazjalistów i 0,9% uczniów szkół ponadgimnazjalnych przyznaje, że ich starsze rodzeństwo używa środków wziewnych

4. Lokalne zagrożenia społeczne w grupie dorosłych mieszkańców

Grupa badawcza

W badaniu wzięło udział 251 osób, w tym 149 kobiet i 102 mężczyzn. 71,1% badanych mieszkało w mieście, natomiast 28,9% badanych mieszkało na wsi. Wśród respondentów zdecydowana większość badanych mieszkańców gminy i miasta Śrem miała wykształcenie średnie lub wyższe (89,2% ogółu badanych). Wykształcenie większości badanych kobiet było wyższe (54,7%) oraz średnie (32,4%), podczas gdy 10,1% badanych kobiet miało wykształcenie zawodowe, zaś 2,7% badanych kobiet miało wykształcenie podstawowe. Wśród badanych mężczyzn przeważało wykształcenie wyższe (48%) oraz średnie (44,1%). Ponadto 2% badanych mężczyzn zadeklarowało wykształcenie podstawowe, a 5,9% badanych mężczyzn – zawodowe. Średnia wieku respondentów wynosiła 37 lat.

Cel badania

Kwestionariusz ankiety przeprowadzony wśród 251 dorosłych osób w gminie i mieście Śrem miał na celu zbadanie zagrożeń społecznych w środowisku lokalnym. Odwoływaliśmy się do takich obszarów jak:

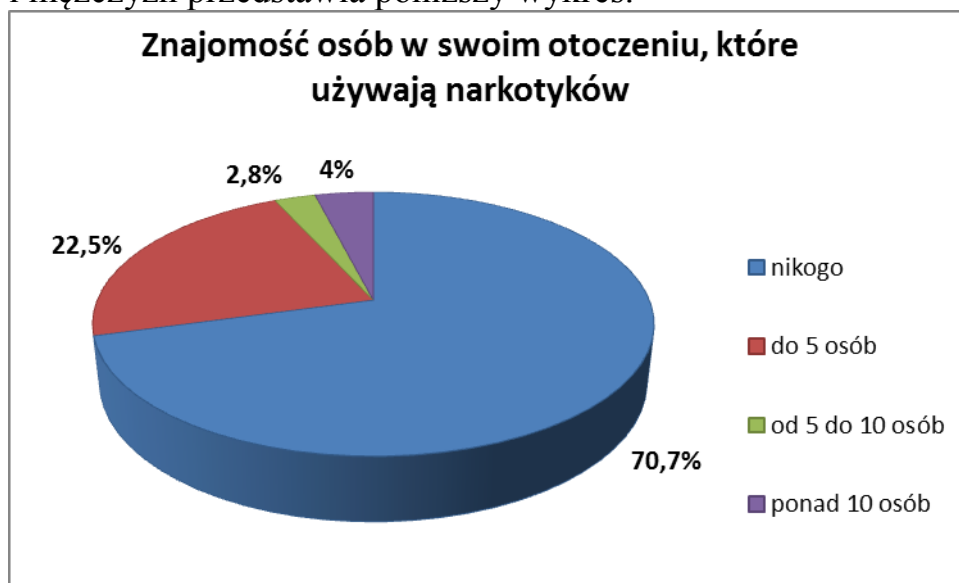
- bezrobocie, wykluczenie społeczne,
- spożywanie alkoholu, uzależnienie od alkoholu, działania władz w tym zakresie,
- rozpowszechnienie oraz dostępność narkotyków w środowisku,
- przemoc w rodzinie, zachowania agresywne w miejscach publicznych,
- hazard.

Narkotyki w środowisku lokalnym

Problem narkotyków jest umiarkowanie poważny w gminie i mieście Śrem. Liczba mieszkańców, która próbowała narkotyków, jest zbliżona do wyników analiz ogólnopolskich. Zdecydowana jednak większość ankietowanych nie używa narkotyków.

Zapytaliśmy naszych respondentów, ile znają osób w swoim otoczeniu, które używają narkotyków. 71,4% badanych kobiet w ogóle nie zna nikogo, kolejno 21,8% badanych kobiet zna do 5 osób, 2% badanych kobiet zna od 5 do 10 osób, zaś 4,8% badanych kobiet zna powyżej 10 osób. Jeśli chodzi o badanych mężczyzn – 69,6% z nich nie zna nikogo, 23,5% mężczyzn zna do 5 osób, 3,9% mężczyzn zna od 5 do 10 osób, a 2,9%

mężczyzn – więcej niż 10. Wspólne podliczenie odpowiedzi badanych kobiet i mężczyzn przedstawia poniższy wykres.



Ponad dwie trzecie badanych (70,7%) nie zna nikogo, a 22,5% badanych znających do 5 osób, 2,8% badanych znających od 5 do 10 osób i 4% badanych znających więcej niż 10 osób to umiarkowanie niepokojący wynik.

W badaniu tym interesowało nas również, czy respondenci wiedzą, gdzie i u kogo można kupić narkotyki. Zdecydowana większość badanych mieszkańców gminy i miasta Śrem nie posiada takiej wiedzy (87,6% wszystkich badanych). 10,2% badanych kobiet oraz 15,7% mężczyzn wie, gdzie może kupić narkotyki. Wystąpiły różnice w odpowiedziach badanych ze względu na miejsce zamieszkania. 10,6% badanych mieszkańców miasta i 20,7% badanych mieszkańców wsi odpowiedziało twierdząco na to pytanie.

W ogólnym przekroju, większość badanych mieszkańców gminy i miasta Śrem nie wie, gdzie można zaopatrzyć się w narkotyki. Wśród mieszkańców wystąpiło zróżnicowanie na płeć pod względem używania narkotyków, o czym świadczą wyniki podsumowujące następne pytanie: „Czy kiedykolwiek zażyłeś narkotyk?”. Do użycia narkotyku przyznało się 5,4% badanych kobiet oraz 9,8% badanych mężczyzn. Wystąpiły różnice w odpowiedziach respondentów w zależności od ich miejsca zamieszkania. 5,6% badanych mieszkańców miasta oraz 13,8% badanych mieszkańców wsi deklarowało, że użyło przynajmniej raz w życiu narkotyku. Trzeba wyraźnie podkreślić, że przyznanie się do używania narkotyków (lub nawet jednorazowej próby) jest w istocie przyznaniem się do czynu karalnego w Polsce. Ponadto używanie narkotyków nie jest czymś powszechnie akceptowanym, dlatego można by spodziewać się raczej niewielkiego odsetka odpowiedzi twierdzących. Ogólna tendencja jest umiarkowanie niepokojąca.

W tym miejscu warto odwołać się do sondażu Centrum Badania Opinii Publicznej „*Postawy wobec narkotyków*” z 2011 roku. Spytano respondentów, czy kiedykolwiek próbowali narkotyków. Taki sam odsetek badanych odpowiedział „*tak*” – 7% (w stosunku do 7,2% naszych respondentów). Aż 93% populacji w 2011 roku. nie próbowało narkotyków. Warto również zwrócić uwagę, że narkotyki używali głównie mężczyźni (10%) i tylko 4% respondentek.



Zapytaliśmy również o przebywanie w pracy pod wpływem alkoholu lub narkotyków. Niewielki odsetek badanych (1,2% ogółem, 0,7% badanych kobiet i 2% badanych mężczyzn, 0,7% badanych mieszkańców miasta i 3,4% badanych mieszkańców wsi) odpowiedział, że taka sytuacja miała miejsce.

5. Podsumowanie i wnioski

W podsumowaniu badań przeprowadzonych w gminie i mieście Śrem można wyróżnić zasadnicze problemy, jakie pojawiły się w wypowiedziach mieszkańców. Na podstawie otrzymanych wyników zostaną również podkreślone najważniejsze kwestie, wymagające uwagi.

Podstawowe problemy środowiskowe w opinii mieszkańców gminy Śrem

Umiarkowanie poważny wśród badanych dorosłych mieszkańców jest problem narkotyków. Odsetek badanych mieszkańców, którzy próbowali narkotyków (7,2%), jest zbliżony do wyników analiz ogólnopolskich. Zdecydowana większość ankietowanych nie używała narkotyków. Niewielki odsetek badanych mieszkańców wie, gdzie można zaopatrzyć się w narkotyki. Taką wiedzę posiada nieco więcej badanych mężczyzn niż kobiet, a także więcej badanych mieszkańców wsi niż miasta. Podobnie, więcej badanych mężczyzn

niż kobiet, a także badanych mieszkańców wsi niż miasta użyło kiedykolwiek narkotyków.

Zagrożenia w środowisku dzieci i młodzieży.

Gmina i miasto Śrem wypadają podobnie, a nawet, w kilku przypadkach, lepiej pod względem liczby badanych młodych osób mających kontakt z wybranymi substancjami psychoaktywnymi, w porównaniu do badania ogólnopolskiego ESPAD z 2011 roku. Poniżej zostaną podsumowane najważniejsze statystyki.

a) **Najbardziej rozpowszechnionym narkotykiem wśród badanych uczniów jest marihuana lub haszysz.** Żaden z badanych uczniów szkół podstawowych nie miał doświadczenia z narkotykami. 23,7% badanych gimnazjalistów i 38,6% badanych uczniów szkół ponadgimnazjalnych przyznało, że kiedykolwiek w życiu paliło marihuanę. **Uzyskany wynik jest zbliżony do wyniku badań ogólnopolskich ESPAD z 2011 roku.** Kontakt z marihuaną w obu grupach wiekowych miało więcej badanych chłopców niż dziewcząt. W szkołach ponadgimnazjalnych wystąpiło także różnicowanie ze względu na miejsce zamieszkania. Większy odsetek badanych mieszkańców miasta niż wsi palił kiedykolwiek marihuanę. **Kontakt z różnymi narkotykami (LSD, amfetamina, kokaina, ecstazy) miało, w obu grupach badanych uczniów, nieco więcej badanych mieszkańców miasta.** Należałoby położyć szczególny nacisk na profilaktykę uzależnień od narkotyków szczególnie wśród młodych mieszkańców miasta.

b) **Jednocześnie niepokojący jest łatwy dostęp dzieci i młodzieży do substancji psychoaktywnych. Jego ograniczenie jest zadaniem leżącym w obowiązku osób dorosłych.** Wraz z wiekiem badanych wzrasta odsetek uczniów, dla których zakup substancji psychoaktywnych jest łatwy. Najłatwiejszą substancją do kupienia są dla badanych uczniów napoje alkoholowe. Badani uczniowie w gminie i mieście Śrem oceniają trudność zakupu napojów alkoholowych, papierosów oraz marihuany na zbliżonym poziomie do uczniów w badaniu ESPAD z 2011 roku. Jedynie zakup dopalaczy jest trudniejszy dla badanych młodych mieszkańców gminy i miasta Śrem, w porównaniu do badań ogólnopolskich. **Zakup różnych substancji psychoaktywnych, we wszystkich grupach badanych, jest łatwiejszy dla badanych chłopców niż dziewcząt.** W szkołach podstawowych zakup napojów alkoholowych oraz narkotyków jest łatwiejszy dla badanych mieszkańców wsi, natomiast zakup papierosów jest łatwiejszy dla badanych mieszkańców miasta. W szkołach gimnazjalnych, zakup napojów alkoholowych, papierosów oraz dopalaczy jest łatwiejszy dla badanych mieszkańców miasta, natomiast zakup marihuany jest łatwiejszy dla badanych mieszkańców wsi. W szkołach ponadgimnazjalnych zakup tytoniu, marihuany i dopalaczy jest łatwiejszy dla badanych mieszkańców miasta.

c) Dopalacze cieszą się umiarkowaną popularnością wśród badanych uczniów – 1,4% badanych uczniów szkół podstawowych przynajmniej raz w życiu użyło dopalaczy, zaś 2,3% uczniów szkół podstawowych użyłoby dopalaczy, gdyby miało do tego okazję. 6,4% badanych gimnazjalistów i 8,6% badanych uczniów szkół gimnazjalnych przyznało się do zażywania ich przynajmniej raz w życiu. Mniejszy odsetek badanych uczniów w gminie i mieście Śrem miał kontakt z dopalaczami niż odsetek uczestników badania ogólnopolskiego ESPAD z 2011 roku. W szkołach gimnazjalnych i ponadgimnazjalnych więcej badanych mieszkańców miasta niż wsi używało kiedykolwiek dopalaczy. W szkołach ponadgimnazjalnych wystąpiło ponadto zróżnicowanie odpowiedzi ze względu na płeć badanych. Kontakt z dopalaczami w tej grupie wiekowej kiedykolwiek miało więcej badanych chłopców niż dziewcząt.

Pozytywne tendencje w dynamice problemów społecznych.

a) Badani uczniowie, podobnie jak w badaniach ogólnopolskich, dostrzegają ryzyko szkód związanych z używaniem substancji psychoaktywnych. 66,1% badanych uczniów szkół podstawowych deklaruje, że ich opiekunowie rozmawiali z nimi na temat szkodliwości używania narkotyków. 43% badanych uczniów szkół podstawowych uczestniczyło w zajęciach profilaktycznych na temat szkodliwości używania substancji psychoaktywnych (narkotyki, dopalacze, alkohol).

b) W grupie młodych ludzi 95% badanych uczniów szkół podstawowych, deklarowało, że nie sięgnęłoby po narkotyki, nawet gdyby nadarzyła się ku temu okazja, zaś 39,3% badanych gimnazjalistów oraz 50,7% badanych uczniów szkół ponadgimnazjalnych miało okazję spróbować marihuanę lub haszysz, ale nie zrobiło tego. Świadczy to o dość dużej świadomości związanej ze szkodliwością substancji odurzających.

V. Cele programu

1. Cel główny:

Ograniczenie skali zjawiska narkomanii na terenie gminy Śrem

2. Cele szczegółowe:

- a) prowadzenie profilaktycznej działalności edukacyjnej jako alternatywy dla zachowań ryzykownych,
- b) wzrost poziomu świadomości społeczności lokalnej na temat konsekwencji zażywania substancji psychoaktywnych, w tym dopalaczy,
- c) zwiększenie dostępu do systemu pomocy osobom uzależnionym od narkotyków, zagrożonym uzależnieniem oraz członkom ich rodzin.

VI. Odbiorcy programu

Gminny Program Przeciwdziałania Narkomanii skierowany jest do wszystkich grup społecznych związanych z problemem narkomanii, bądź zagrożonych prawdopodobieństwem jego wystąpienia.

VII. Zadania programu:

1. Zwiększenie dostępności pomocy terapeutycznej i rehabilitacyjnej dla osób uzależnionych i osób zagrożonych uzależnieniem:

- a) finansowanie poradnictwa dla osób uzależnionych i osób zagrożonych uzależnieniem,
- b) współpraca z placówkami leczenia uzależnień, z których korzystają mieszkańcy gminy Śrem,
- c) prowadzenie instytucji streetworkera dla osób uzależnionych i osób zagrożonych uzależnieniem w tym dla dzieci z rodzin zagrożonych uzależnieniem.

2. Udzielanie rodzinom, w których występują problemy narkomanii, pomocy psychospołecznej i prawnej:

finansowanie/ dofinansowanie programów terapeutycznych dla osób uzależnionych.

3. Prowadzenie profilaktycznej działalności informacyjnej, edukacyjnej oraz szkoleniowej w zakresie rozwiązywania problemów narkomanii, w szczególności dla dzieci i młodzieży, w tym prowadzenie zajęć sportowo-rekreacyjnych dla uczniów, a także działań na rzecz dożywiania dzieci uczestniczących w pozalekcyjnych programach opiekuńczo – wychowawczych i socjoterapeutycznych:

- a) realizacja i finansowanie programów, warsztatów i kampanii profilaktycznych dla dzieci, młodzieży, a także osób dorosłych,
- b) organizacja i finansowanie spotkań oraz wyjazdów profilaktycznych będących integralną częścią realizowanych całorocznych programów profilaktycznych,
- c) finansowanie szkoleń, konferencji, seminariów i kursów specjalistycznych dla przedstawicieli różnych grup zawodowych w zakresie rozwiązywania problemów uzależnień oraz wdrażania skutecznych strategii profilaktycznych,
- d) wspieranie szkół i placówek oświatowych oraz placówek socjoterapeutycznych i opiekuńczo – wychowawczych dla dzieci z rodzin z problemem narkomanii.

4. Wspomaganie działalności instytucji, organizacji pozarządowych i osób fizycznych, służących rozwiązywaniu problemów narkomanii:

- a) wspieranie działań służących rozwiązywaniu problemów narkomanii podejmowanych przez organizacje pozarządowe oraz osoby prawne i jednostki organizacyjne w rozumieniu ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie,
- b) wspieranie podmiotów fizycznych, których działalność służy rozwiązywaniu problemów uzależnień,
- c) wspieranie instytucji, których działalność służy rozwiązywaniu problemów uzależnień, w szczególności poprzez: doposażenie sprzętowe, organizowanie i finansowanie imprez profilaktycznych dla dzieci i młodzieży oraz osób dorosłych z rodzin dotkniętych problemem uzależnienia.

VIII. Podmioty współpracujące przy realizacji Gminnego Programu Przeciwdziałania Narkomanii

- a) Ośrodek Pomocy Społecznej w Śremie,
- b) szkoły i inne placówki oświatowe,
- c) Powiatowa Komenda Policji w Śremie,
- d) Straż Miejska w Śremie,
- e) organizacje pozarządowe,
- f) inne instytucje współpracujące przy realizacji zadań z Gminnego Programu Przeciwdziałania Narkomanii.

IX. Sposoby realizacji zadań

Realizatorem Gminnego Programu Przeciwdziałania Narkomanii jest Urząd Miejski w Śremie.

Zadania realizowane są poprzez:

- a) zlecenie zadań jednostkom organizacyjnym gminy Śrem,
- b) zakupy i zlecenia zewnętrzne.

W przypadku potrzeby realizacji zadania przez organizację pozarządową, zostanie ono zlecone w formie konkursu ofert w rozumieniu ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie.

X. Zasady finansowania programu oraz sposób realizacji jego zadań

Źródłem finansowania zadań gminnego programu przeciwdziałania narkomanii są środki finansowe budżetu gminy. Finansowanie realizacji poszczególnych zadań określa preliminarz wydatków opracowany na dany rok, zgodny z budżetem gminy w dziale 851 – ochrona zdrowia, w rozdziale 85153 – zwalczanie narkomanii.

XI. Monitorowanie Gminnego Programu Przeciwdziałania Narkomanii

Monitoring Programu prowadzony będzie na podstawie:

- zbieranie danych statystycznych dotyczących problemów narkomanii,
- gromadzenia danych o miejscach i formach pomocy dla osób z problemem narkomanii na terenie gminy Śrem,
- wymiany informacji między instytucjami, organizacjami i wszelkimi podmiotami odpowiedzialnymi i realizującymi politykę związaną z przeciwdziałaniem narkomanii na terenie gminy,
- gromadzenie sprawozdań z realizacji zadań wynikających z Gminnego Programu Przeciwdziałania Narkomanii,
- prowadzenia kontroli powierzonych zadań zgodnie z planem kontroli na dany rok oraz według potrzeb związanych z realizowanym zadaniem,
- dokonania oceny realizacji Gminnego Programu Przeciwdziałania Narkomanii.

XII. Sprawozdanie

Raport z wykonania Gminnego Programu Przeciwdziałania Narkomanii i efektów jego realizacji, przedkładany jest Radzie Miejskiej w Śremie, w terminie do dnia 31 marca 2015 r.

Przewodnicząca Rady

Katarzyna Sarnowska

Uzasadnienie

UCHWAŁY NR 408/XXXIX/2013
RADY MIEJSKIEJ W ŚREMIE
z dnia 28 listopada 2013 r.

**w sprawie Gminnego Programu Przeciwdziałania Narkomanii na
2014 rok**

Ustawa o przeciwdziałaniu narkomanii nakłada na gminę, jako zadanie własne, prowadzenie działań związanych z profilaktyką i rozwiązywaniem problemów z zakresu narkomanii. Zgodnie z ustawą realizacja zadania winna być prowadzona w postaci Gminnego Programu Przeciwdziałania Narkomanii, określając zakres działań, które będą realizowane na terenie gminy, aby skutecznie prowadzić przede wszystkim profilaktykę w zakresie przeciwdziałania narkomanii wśród mieszkańców gminy oraz starać się rozwiązywać problemy wynikające z zażywania narkotyków.

W 2013 roku została opracowana Diagnoza Lokalnych Zagrożeń Społecznych w gminie Śrem, którego wykonawcą było Studio Diagnozy i Profilaktyki z Krakowa.

Celem przeprowadzonego badania było zdiagnozowanie skali lokalnych zagrożeń społecznych na terenie gminy Śrem wśród dorosłych mieszkańców oraz uczniów szkół podstawowych, gimnazjalnych i ponadgimnazjalnych.

W Gminnym Programie Przeciwdziałania Narkomanii zostały zdefiniowane najważniejsze problemy dotyczące uzależnienia od narkotyków oraz wskazane zadania, których zrealizowanie przyczyni się do osiągnięcia celu głównego programu, jakim jest ograniczenie zjawiska narkomanii na terenie gminy Śrem.

Wobec powyższego podjęcie uchwały należy uznać za uzasadnione.

Przewodnicząca Rady

Katarzyna Sarnowska